

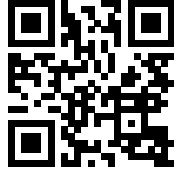
FELSZÍTOTT LÁNGOK!

Így szít az Európai Unió
új fegyverkezési versenyt

✉ Iratkozzon fel hírlevelünkre:
www.tni.org/en/subscribe

vagy szkennelje be a QR-kódot:

SZERZŐK: Mark Akkerman, Pere Brunet, Andrew Feinstein, Tony Fortin, Angela Hegarty, Niamh Ní Bhriain, Joaquín Rodríguez Álvarez, Laëtitia Sédou, Alix Smidman, Josephine Valeske

SZERKESZTŐ: Deborah Eade

DESIGN: Evan Clayburg

SZAKFORDÍTÁS: Mária Holló

SZAKMAI NYELVI LEKTORÁLÁS: Az Állítsuk meg a Gyilkos Robotokat kampány aktivistái

Kiadja az Európai Hálózat a Fegyverkereskedelem Ellen (ENAAT), a Stop Wapenhandel és a Transnational Institute (TNI)

Amszterdam, 2022. március

A jelentés tartalma kereskedelmi célból nem idézhető vagy sokszorosítható, amennyiben a forrást nem jelölik megfelelően. A TNI örömmel fogadja annak a szövegnek a másolatát vagy linkjét, amelyben ezt a dokumentumot használják vagy idézik. Kérjük, vegye figyelembe, hogy egyes képek szerzői jogai mást illetnek, és az ilyen képek szerzői jogi feltételeit az eredeti forrás szerzői jogi feltételei alapján kell meghatározni.

<http://www.tni.org/copyright>

Ezt a jelentést a Network for Social Change Charitable Trust finanszírozta

ÖSSZEFOGLALÓ

„Ha háborúra készülsz, háborút kapsz. Ha békére készülsz, békét kapsz.”

– Jurij Seljzsenko ukrán békeaktivista

2022 márciusában, amikor ezt a cikket írjuk, Kelet-Európában háború tört ki, miután az orosz csapatok illegálisan megtámadták Ukrajnát. 2021 vége felé a balkáni zavargások is kezdtek elharapódzni. A dél-kínai-tengeri feszültségek továbbra is forrongnak, és fenyegetik a regionális és globális stabilitást. A háborúk és az erőszak folytatódik többek között Afganisztánban, Közép-Afrikában, Irakban, a Száhel-övezet számos országában, Szíriában és Jemenben, és más olyan területeken, ahol folyamatos az erőszak és az ebből következő népességmozgás. A világ vezető országai és partnerségei közül néhányan – köztük az Európai Unió (EU) és annak néhány tagállama – katonai erődemonstrációt folytatnak, csapatokat toboroznak és telepítenek, hadifelszerelést halmoznak fel, vagy aktívan készülnek a háborúra. Az EU alapelveivel, a béke előmozdításával ellentétben az EU is arra törekszik, hogy globális katonai hatalommá váljon. A történelem azonban megmutatta, hogy a militarizmus távolról sem járul hozzá a stabilitáshoz és a békéhez, hanem feszültséget, instabilitást, pusztítást és rombolást szít.

Az ukrajnai háborúra válaszul az EU „vízválasztó pillanatban” bejelentette, hogy az Európai Békekeret (European Peace Facility, EPF) keretében első alkalommal finanszíroz és szállít halálos fegyvereket egy megtámadott országnak. Bár a lépés példa nélküli, korántsem váratlan. Az EU a Lisszaboni Szerződés 2009-es hatályba lépése óta, amely a közös biztonság- és védelempolitika létrehozásának jogi alapját képezi, katonai pályára állt. Kevesebb mint egy évtizeddel később az EU új kiindulópontként külön költségvetési tételeket hozott létre a katonai vonatkozású projektek finanszírozására. Ez a döntés határozottan új és mélyen aggasztó pályára állította az EU-t, ahol a nemzetközi politikai és társadalmi problémákat nemcsak párbeszéddel és diplomáciával, hanem katonai megoldásokkal való fenyegetéssel is kezelni kellett.

Az **Európai Védelmi Alap (European Defence Fund, EDF 2021-2027) 8 milliárd eurós költségvetéssel rendelkezik** a katonai eszközök kutatására és fejlesztésére (K+F). Mivel még túl korai lenne elemezni a jelenleg kidolgozás alatt álló EDF hatását, ez a jelentés annak két elődprogramját vizsgálja: a **védelmi kutatást előkészítő intézkedést (Preparatory Action for Defence Research, PADR 2017-2019), amelynek költségvetése 90 millió euró a védelmi kutatás finanszírozására**, valamint az **európai védelmi ipari fejlesztési programot (European Defence Industrial Development Programme, EDIDP 2019-2020)**, amelynek védelmi felszerelések és technológiák fejlesztésének finanszírozására szánt költségvetése 500 millió euró. E költségvetési tételek keretében közel 600 millió euró európai közpénzt kaptak a fegyvereket és katonai technológiákat gyártó és exportáló, rendkívül jövedelmező magáncégek, valamint a többi kedvezményezett között magántulajdonban álló kutatóközpontok is. Ezek a kísérleti projektek mélyen aggasztó tendenciákat tárnak fel az európai irányítású militarizmus tekintetében, amelyek, ha az **EDF keretében – amelynek teljes költségvetése 13,6-szorosa az elődprogramokénak** – megismétlődnek, potenciálisan katasztrofális eredményekhez vezethetnek. Azáltal, hogy az EU egyik költségvetési ciklusról a másikra 1250%-kal növelte a katonai K+F finanszírozását, az EU egyre inkább fejlett katonai technológiákba kíván befektetni a béke megteremtése vagy fenntartása helyett.

E költségvetési tételek célja új fegyverek kutatása és fejlesztése, valamint a meglévő fegyverek továbbfejlesztése olyan új technológiák integrálásával, mint a mesterséges intelligencia (MI), a pilóta nélküli vagy autonóm rendszerek. Az alapok különösen a „forradalmi technológiák” fejlesztését támogatják, amelyek – amennyiben bevetésre kerülnek – gyökeresen megváltoztatnák a hadviselést. A puskaporral működő és a nukleáris fegyverek kifejlesztése után a konfliktuselemzők a jelenlegi időszakot a fegyverkezési verseny harmadik hadászati forradalomnak nevezik, amelyben az automatizált fegyvereket próbálják ki és tesztelik, és amelyek végül – minden komoly megoldatlan jogi és etikai kérdés ellenére – a hagyományos fegyverarzenálok részévé válhatnak. Az új védelmi technológiák fejlesztésére szánt eurómilliárdokkal az EU egy harmadik, mélyen aggasztó fegyverkezési versenyt gerjeszt, amely végül elavulttá teheti a meglévő háborús szabályokat és a nemzetközi humanitárius jogot (International Humanitarian Law, IHL).

Mind az EU finanszírozási felhívásai, mind a fegyvergyártó vállalatok ugyanazzal a nyelvezettel élnek az együttműködésen alapuló védelem kapcsán: interoperabilitásról, ipari versenyképességről, vállalkozásról és innovációról beszélnek, mit sem törődve az instabilitással, a halállal és a pusztítással, amely minden bizonnyal az ilyen fegyverek és katonai technológiák bevetése esetén bekövetkezik. A háborúk azonban soha nem légüres térben zajlanak, hanem hosszú évek politikai stratégiáinak és döntéseinek eredményei. Azzal, hogy az EU az innovatív fegyverekbe való beruházás mellett dönt, nem pusztán védekező stratégiát valósít meg arra a valószínűtlen esetre, ha valamelyik tagállamát megtámadnák, hanem a militarizmust ösztönzi, aktívan táplálja a nagyon veszélyes fegyverkezési versenyt, és szítja a háború lángját.

A jelentésből kiderül, hogy:

Az EU döntéshozatali folyamatait és költségvetését a nagy nyereséggel kecsegtető nagyvállalatok kerítették hatalmukba, amelyek saját hasznukra használják ki ezeket a politikai tereket, felfedve a fegyverkereskedő lobbisták átható befolyását az EU napirendjének meghatározásában.

- Az Európai Bizottság (EB) által 2015-ben létrehozott **védelmi célú kutatással foglalkozó szakértői csoport 16 képviselője közül kilencen fegyveripari vállalatokhoz, fegyveripari kutatóintézetekhez és egy fegyveripari lobbiszervezethez tartoztak.** A hat fegyveripari vállalat az **Airbus**, a **BAE Systems**, az **Indra**, a **Leonardo**, az **MBDA** és a **Saab**, a két fegyveripari kutatóintézet a **Fraunhofer** és a **TNO**, valamint a fegyveripari lobbiszervezet az **AeroSpace and Defence Industries Association of Europe**.
- Az **EB javaslata**, amely végül az EDF létrehozásához vezetett, **a szakértői csoport által benyújtott jelentésen alapult, amely olyan terminológiát tartalmazott, amelyet szó szerint a szakértői csoport jelentéséből másoltak be az EB védelmi alapjára vonatkozó javaslatba.**
- Az általuk képviselt szervezetek hatalmas nyereségre tettek szert azokból a költségvetési tételekből, amelyek a létrehozásában is befolyásuk volt. Egészen pontosan **a szakértői csoportban részt vevők eddig több mint 86 millió eurót, azaz az elkülönített költségvetés 30,7%-át kapták meg** -, bár mivel a teljes keretet még nem hozták nyilvánosságra, lehetséges, hogy még ennél is több támogatásban részesülnek.

Az EU olyan fegyveripari vállalatokat finanszíroz, amelyek rendkívül megkérdőjelezhető gyakorlatokat folytatnak és messze elmaradnak az emberi jogi normák és a jogállamiság – az EU két alapvető értékének – betartásától. Az, hogy az EU tudatosan fektetne be európai közpénzeket olyan szervezetekbe, amelyek kétes és rendkívül ellentmondásos fegyverüzletekben vesznek részt, atomfegyvereket gyártanak, vagy korrupcióval vádolják őket, komoly kérdéseket vet fel az EU által a több százmilliós katonai kiadások odaítélése előtt alkalmazott normákkal kapcsolatban.

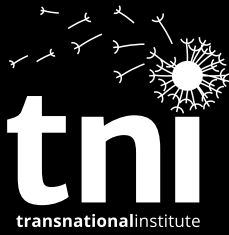
- Az uniós költségvetési tétel hét legnagyobb kedvezményezettje **részt vesz a fegyveres konfliktusokkal küzdő vagy olyan országokba irányuló, rendkívül ellentmondásos fegyverexportban, ahol önkényuralmi rendszerek vannak érvényben és az emberi jogok megsértése mindennapos.**
- E kedvezményezettek finanszírozásával **az EU közvetve a nukleáris fegyverkezést finanszírozza,** mivel a vállalatok közül sokan részt vesznek a nukleáris fegyverek fejlesztésében, gyártásában és karbantartásában is.
- Ezenkívül a nyolc **legnagyobb kedvezményezett** közül öt, nevezetesen az **Airbus,** a **Leonardo,** a **Safran,** a **Saab** és a **Thales** **az elmúlt években jelentős korrupciós vádakkal szembesült.**

Bár a PADR és az EDIDP keretében nyújtott támogatásokról még nem áll rendelkezésre minden információ, **az EU jelenleg 62 katonai kutatási és innovációs projektet finanszíroz összesen 576,5 millió euró értékben** (az adminisztratív és belső költségekkel együtt a teljes összeg megközelíti a 600 millió eurót).

- Eddig **a költségvetés 68,4%-át Franciaországban, Németországban, Olaszországban és Spanyolországban működő vállalatok kapták.**
- Ezek azok a nemzetek, ahol a legnagyobb fegyveripari vállalatok székhelye található, és azok az EU-tagállamok, amelyek a legnagyobb volumenű fegyverexportot bonyolítják.
- E négy ország vállalatai **62 projektből 42-t koordinálnak (a projektek 67,7%-át).** Egyedül Franciaország kapja a kiutalt támogatások 26,4%-át.
- Az olasz fegyvergyártó óriás, a **Leonardo,** az EU legnagyobb fegyveripari vállalata a legnagyobb egyedi kedvezményezett 28,7 millió euróval. Az első ötben (az EU-n belüli leányvállalataikkal együtt) szerepel még a spanyol **Indra** (22,78 millió euró), a francia **Safran** (22,33 millió euró), a **Thales** (18,64 millió euró) és a transzeurópai **Airbus** (10,17 millió euró).
- Az uniós tagállamok csaknem fele a finanszírozás kevesebb mint 1%-át kapja.
- Ezek a finanszírozási tételek nemcsak a védelmi ipar K+F fázisait támogatják, hanem **aktívan felszólítják az uniós országokat, hogy vásárolják meg a legyártott fegyvereket és a kapcsolódó technológiákat, illesszék be azokat védelmi arzenáljukba, vagy támogassák Európán kívüli exportjukat.** Ennek eredményeként az EU-n belül rendkívül kifinomult hadseregek jönnek létre, és az EU globális katonai hatalommá bővül, valamint fegyveres erők keletkeznek azokban az országokban, amelyek katonai kapacitását az európai fegyverexport révén erősítették meg.
- Az elemzett uniós költségvetések nyolc legnagyobb kedvezményezettjének összesített katonai eladásai 2020-ban több mint 42 milliárd USD-t tettek ki, ami megerősíti, hogy **az EDF elsősorban Európa legnagyobb és legjövedelmezőbb fegyveripari vállalatának támogatására szolgál.**

Az újszerű halálos fegyverek finanszírozásának jóváhagyására alkalmazott ellenőrzések **messze elmaradnak még a legalapvetőbb jogi és etikai normáktól is**, így a felszerelés, ha végül bevetésre kerül, azzal fenyeget, hogy tartósan megváltoztatja a háborús magatartást.

- Jelentésünk négy konkrét fegyverrel való ellátással kapcsolatos projektekre összpontosít: (1) diszruptív védelem és oltalom; (2) diszruptív védelmi eszközök; (3) nem diszruptív védelmi eszközök; és (4) diszruptív harci rendszerek.
- A 34 projektből legalább 22 célja olyan diszruptív eszközök kifejlesztése, amelyeket a védelemben vagy a harcban lehetne használni. **A 34 projektből legalább 12-ben szerepel a pilóta nélküli rendszerek** fejlesztése vagy használata. **A mesterséges intelligencia diszruptív eszközként** való alkalmazása **legalább hat projekt részét képezi**. Míg a teljesen autonóm, halálos fegyverek kutatása és fejlesztése még nem engedélyezett az EU költségvetési tételeiből, más automatizált fegyverek, autonóm rendszerek és ellentmondásos technológiák kifejlesztése folyamatban van, és féltő, hogy ez végül – talán akaratlanul is – olyan fegyverek finanszírozásának jóváhagyásához vezethet, mint a „gyilkos robotok”. Ezek a fejlesztések az „intelligens” fegyverek bevetésének súlyos jogi és etikai következményeiről szóló érdemi vita nélkül zajlanak.
- Az EU jogi és etikai kockázatértékelési eljárása főként az uniós finanszírozást **kérelmezők** (főként vállalatok) **önértékelésére** támaszkodik. Ezek az értékelések gyakorlatilag csak **jelölőnégyzetek kipipálását** jelentik. A nemzetközi humanitárius jog (IHL) értelmében az államok által viselt felelősséget az EU harmadik féltől származó magánfinanszírozókra hárítja, ami **a Brüsszelből származó katonai pénzforrások de facto deregulációjához** vezethet. A civil társadalom azon próbálkozásait, hogy további információkat szerezzenek be ezekről az eljárásokról, nem kezelték megfelelően, és az információkat szándékosan visszatartották, ami komoly aggályokat vet fel az átláthatósággal és a demokratikus felügyelettel kapcsolatban.
- A finanszírozott technológiák **az uniós és a nemzetközi jog megsértéséhez vezethetnek**, amint működésbe lépnek. A bizonyítékok azt mutatják, hogy még ha emberek is vesznek részt a műszaki berendezések programozásában vagy működtetésében, sokkal inkább hajlanak az automatizálási elfogultságra és a számítógép által generált tudásra, vagy ezek sokkal inkább befolyásolják őket, minthogy alternatív ellenőrzésre törekednének. A múltban ez ahhoz vezetett, hogy a fegyveres erők tévedésből saját vagy szövetséges vadászgépeket lőtték le. Az uniós ombudsman hivatala aggasztónak találta, hogy „nincs **részletes értékelés arról, hogy a projektek megfelelnek-e a nemzetközi jognak**”.
- Különös aggodalmak merülnek fel a lézer- és elektromágneses rendszereken alapuló újszerű fegyverekkel, a mesterséges intelligenciával működő rendszerekkel, az elektronikus eszközökkel és a kiberválaszokkal, a pilóta nélküli rendszerekkel, a harci drónokkal és a célmeghatározó, -követő és -megjelölő rendszerekkel kapcsolatban. Különösen az nem világos, hogy az „intelligens” fegyverek hogyan tudnának pontosan különbséget tenni a civilek és a fegyveres katonák között háborús helyzetekben.

A Transnational Institute (TNI) egy nemzetközi kutató- és érdekvédelmi intézet, amely elkötelezett egy igazságos, demokratikus és fenntartható bolygó építése mellett. A TNI több mint 40 éve egyedülálló kapcsolatteremtőként szolgál a társadalmi mozgalmak, az elkötelezett tudósok és a politikai döntéshozók között.

www.TNI.org

Az Európai Hálózat a Fegyverkereskedelem Ellen (ENAAT) európai békecsoporthoz informális hálózata, amelyek együtt dolgoznak a kutatás, az érdekvédelem és a kampányok terén. Az ENAAT tagjai úgy vélik, hogy a fegyverkereskedelem veszélyezteti a békét, a biztonságot és a fejlődést, és hogy a fegyveripar a növekvő katonai export és kiadások egyik hajtóereje. Az ENAAT uniós projekt 2016 óta vizsgálja a katonai kutatásra és fejlesztésre szánt uniós költségvetési tételeket.

www.enaat.org

Stop Wapenhandel

A Stop Wapenhandel egy független kutatási és kampányszervezet, amely ellenzi a fegyverkereskedelmet és a fegyveripart. Kampányt folytat a fejlődő országokba, nem demokratikus rezsimekbe és a konfliktusövezetekben lévő országokba irányuló fegyverexport ellen. Ellenzi továbbá a fegyverkereskedelem kormányok, bankok és nyugdíjalapok általi finanszírozását.

www.stopwapenhandel.org

Együttműködő
partnereink

Observatoire des armements

A TNI **Háború és Békekötés** programja a militarizáció, a biztonság és a globalizáció közötti kapcsolatra vonatkozik, szembeszállva azokkal a struktúrákkal és érdekekkel, amelyek az állandó háború új korszakának alapját képezik. A Határháborúk sorozat a határbiztonság globalizációjával foglalkozik, megvizsgálva azokat a politikákat, amelyek a gazdasági érdekeket és a biztonságot az emberi jogok fölé helyezik, valamint azokat a vállalati érdekeket, amelyek ezt a folyamatot a napirendet irányítják és ebből profitálnak.

Iratkozzon fel a www.tni.org/subscribe címen, hogy rendszeresen értesüljön a projektről és a TNI-ről.